Podmienky ustanovené zamestnávateľom pre vykonanie vyšetrenia na požitie alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok

Povinnosť zamestnancov nepožívať alkoholické nápoje, omamné látky a psychotropné látky na pracoviskách a v priestoroch zamestnávateľa a v pracovnom čase aj mimo týchto pracovísk a priestorov, nenastupovať pod ich vplyvom do práce, je predpísaná v § 12 ods. 2 písm. k) zákona č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Písmeno k) znie: nepožívať alkoholické nápoje, omamné látky a psychotropné látky na pracoviskách a v priestoroch zamestnávateľa a v pracovnom čase aj mimo týchto pracovísk a priestorov, nenastupovať pod ich vplyvom do práce.

Povinnosťou zamestnanca v zmysle §12 ods. 2 písm. l) hore uvedeného zákona je podrobiť sa vyšetreniu, ktoré vykonáva zamestnávateľ alebo príslušný orgán štátnej správy, aby zistil, či zamestnanec nie je pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok; okruh zamestnancov zamestnávateľa a iných osôb oprávnených dať zamestnancovi pokyn, aby sa podrobil vyšetreniu, uvedie zamestnávateľ v pracovnom poriadku alebo vo vnútornom predpise. **Zároveň je nutné určiť sankcie za nesplnenie, respektíve odmietnutie tejto povinnosti a sankcie za pozitívny výsledok.**

Etanol – etylalkohol sa dostáva do tela prevažne zažívacím traktom, cez sliznice preniká rýchlo do krvi. V pečeni sa odohráva premena prevažnej časti celkového prijatého množstva špeciálnym mikrozomálnym enzýmovým systémom. Etanol sa oxiduje na acetaldehyd a kyselinu octovú, napokon na oxid uhličitý a vodu s uvoľnením energie. Pokiaľ je ponuka etanolu v tráviacej sústave vyššia, ako aktuálna detoxikačná kapacita pečene, množstvo alkoholu kolujúceho v krvnom obehu narastá. Keď príliv ustane, cirkulujúce množstvo sa bude postupne znižovať zásluhou detoxikačnej činnosti pečene a po príslušnom čase sa pomery v krvi a tkanivách dostanú do normálu.

Účinok alkoholu na centrálnu nervovú sústavu je výrazne tlmivý. Začiatočná excitácia je len výsledkom tlmenia najvyšších koordinačných a zábranových centier.

Pri pozitívnej dychovej skúške na alkohol, alebo zistení prítomnosti omamných látok alebo psychotropných látok v slinách sa musí uskutočniť lekárske klinické vyšetrenie. Na potvrdenie prítomnosti alkoholu alebo omamných látok alebo psychotropných látok v krvi alebo moči sa vykoná odber vzorky biologického materiálu. Lekár o vyšetrení a odbere krvi spíše protokol na predpísanom tlačive, v ktorom sa v závere vyjadrí, či vyšetrovaný javí alebo nejaví znaky ovplyvnenia alkoholom. Vzorka krvi sa vyšetrí výlučne v špecializovanom súdnolekárskom laboratóriu dvoman a sebe nezávislými metodikami
(metódou podľa Widmarka a metódou plynovej chromatografie) a špeciálnymi vyšetreniami na zistenie prítomnosti omamných látok alebo psychotropných látok v krvi. Pri pochybnosti o pôvode vzorky sa vyšetruje aj krvná skupina.

Pri hodnotení opitosti sa zvyklo používať všeobecné rozdelenie koncentrácií na podnapitosť(0,4 až 1,0 ‰), mierny stupeň opitosti (1,1 až 1,5 ‰), stredný stupeň opitosti (1,6 až 2,0 ‰) a ťažký stupeň opitosti (2,1 a vyššie). Smrť nastáva u mladých, inak zdravých ľudí pri hladinách okolo 4,5 ‰. Účinok alkoholu je individuálny, preto vyššie uvedené hodnoty sú len orientačné. Experimentálne štúdie, ale aj každodenný život ukázali, že už po malých dávkach alkoholu sú porušené reflexy, otupená sebakritickosť, oneskorené reakcie, skreslené zmyslové vnímanie s poruchou odhadu vzdialenosti, rýchlosti pohybujúcich sa

predmetov, je porušené centrum rovnováhy a koordinácie pohybov v mozočku, ktorý veľmi citlivo reaguje už na menšie množstvo alkoholu v krvi.

Rýchlosť vstrebania etanolu do krvi pri pití alkoholických nápojov s obsahom etanolu 30 obj. % a viac, trvá zhruba 30 minút, ak bol nápoj požitý na lačno, naraz a v malom množstve, rýchlosť resorpcie pritom dosahuje spravidla hodnotu 1 g E/min. Vstrebanie etanolu trvá obvykle 60 minút. Ak je alkoholický nápoj s obsahom etanolu – 30 obj. % a viac požitý naraz a na poloprázdny žalúdok, pričom rýchlosť resorpcie je pomalšia, obvykle až 1 g E/2 min. Pri pití alkoholických nápojov na plný žalúdok je vstrebávanie etanolu skončené spravidla do 90 minút, pri nadmernej náplni žalúdka do 120 minút. Prejavy ovplyvnenia etanolom v resorpčnej fáze sa prejavujú markantnejšie, ako v eliminačne fáze.

Stanovisko Slovenskej súdnolekárskej spoločnosti: pri dôkaze etylalkoholu analýzou vydychovaného vzduchu je pozitívny výsledok pri nameraní koncentrácie nad 0,10 mg etanolu/ l vydychovaného vzduchu. Koncentrácie pod 0,10 mg etanolu/ l vydychovaného vzduchu nie sú z hľadiska bezpečnosti v cestnej premávke významné (zohľadňujúc laboratórnu chybu a bezpečnostný faktor). Pri trestno-právnom konaní odporúčame súčasne vyšetrenie vzorky krvi metódou plynovej chromatografie.

Skúška detekčnými trubičkami alebo necertifikovanými prístrojmi je orientačnou dychovou skúškou, ktorá nemá hodnotu súdneho dôkazu:

Zamestnávatelia sú povinní vypracovať zoznam osôb, ktoré sú oprávnené kontrolovať požívanie alkoholických nápojov.

Podmienky pre skúšky na požitie alkoholu detekčnými trubičkami:

- na kontrolu je prípustné používať len detekčné trubičky, u ktorých neuplynula expiračná doba, vyznačená na obale kazety,
- výsledok sa vyhodnocuje po 2 minútach po prefúknutí trubičky,
- kontrolovaný musí byť kontrolným orgánom upozornený, že pred a počas skúšky nesmie fajčiť, minimálne 15 minút,
- ak kontrolovaný požil pred skúškou ovocné šťavy, likérové bonbóny, spreje, alebo lieky s obsahom alkoholu, je potrebné so skúškou počkať minimálne 15 minút. Na uvedenú skutočnosť musí kontrolovaného vopred upozorniť kontrolu vykonávajúci orgán, ktorý vykonáva kontrolu,
- bežná fyziologická hladina alkoholu v krvi človeka je od 0,01 až do 0,08 ‰. Niektoré lieky alebo choroby zvyšujú hladinu alkoholu v krvi a z uvedeného dôvodu v protokole o skúške na požitie alkoholu musí byť okrem uvedených svedkov uvedená i choroba (napr. cukrovka) a použité lieky pred dychovou skúškou,
- ak bola kontrola vykonaná jednorazovou detekčnou trubičkou pozitívna a výsledok bol pozitívny, vykoná sa opakovaná kontrola opäť novou jednorazovou detekčnou trubičkou.

Podmienky pre skúšky na požitie alkoholu

Predpokladom objektívneho výsledku analýzy vydychovaného prístrojmi je splnenie nasledujúcich podmienok:

- kalibrácia prístroja každých 6 mesiacov oprávneným pracovníkom, respektíve pracoviskom, dátum kalibrácie musí byť uvedený na nálepke, na kalibrovanom prístroji, záznam o kalibrácii je aj na pracovisku, ktoré uskutočňuje kalibráciu,

- zisťovanie alkoholu je možné iba v prostredí, v ktorom nie sú prítomné pary alkoholu, riedidiel a tabakový dym,
- musí byť dodržaná aspoň 30 cm vzdialenosť od používaných vysielačov,
- po fajčení počkať s meraním aspoň 2 minúty,
- v prípade požitia liečiva s obsahom alkoholu, zubnej pasty s obsahom alkoholu, rôznych sprejov s obsahom alkoholu, je potrebné s meraním počkať aspoň 15 minút,

Pri vyšetrovaní koncentrácie etylalkoholu v krvi buď po jej odbere metódou plynovej chromatografie, alebo analýzou vydychovaného vzduchu certifikovaným prístrojom je zistenie alkoholu do 0,21 g/kg (promile) považované za negatívne, pričom ide o tzv. bezpečnostný faktor, resp. možnú laboratórnu chybu.

Podmienky pre skúšky na požitie omamných látok alebo psychotropných látok

Testy na prítomnosť omamných a psychotropných látok v slinách sú len orientačné a pri ich pozitivite je potrebné zisťovať prítomnosť týchto látok v organizme vyšetrením biologického materiálu teda moču alebo krvi. Pri odbere sa treba riadiť pokynmi výrobcu. V prípade súdneho sporu sa uznávajú len výsledky rozborov biologického materiálu od pracovísk, ktoré zistia nie len prítomnosť ale vedia určiť aj množstvo látky v biologickom materiály.

PZS MUDr. Věra Dobiášová, PhD., MPH
Zdroj: Pro Benfit, a.s.